

Αρχαιοελληνικό πνεύμα και Αναγεννησιακό ιδεώδες:

ένας δρόμος συντήρησης ή μια ρηξικέλευθη στάση ζωής;

Συνηθίζεται στις μέρες μας να χαρακτηρίζεται ως αναγκαία συνθήκη μιας καινοτομικής κρίσης, θεωρίας ή καλλιτεχνικής έκφρασης η αποδόμηση των κλασικών ιδεών και αξιών αλλά και κάθε οργανωμένης δομής. Η διαδικασία της οργάνωσης κάποιων στοιχείων σε ένα ενιαίο σύνολο και η ύπαρξη κάποιου συνειδητού σχεδιασμού και σκοπού καθιστά τη δομή ύποπτη ενός συντηρητικού παρελθόντος.

Αν δηλαδή ένα κριτικό κείμενο έχει λογική συνοχή δεν έχει κάποια αξία στα σημερινά συμφραζόμενα. Μόνο αν το θεωρητικό κείμενο είναι λογικά ασυνεπές και νοηματικά ακροβατεί μεταξύ άσχετων σημείων αναφοράς είναι πιθανότατα υποψήφιο να παρατεθεί στα σύγχρονα άξια λόγου δοκίμια, εξαιτίας της υποκειμενικής του ιδιοσυγκρασίας και της ασαφούς του νοηματοδότησης. Στο μεταμοντέρνο πλαίσιο δεν υπάρχουν πλέον διακεκριμένοι γνωστικοί ή καλλιτεχνικοί κλάδοι, αλλά μόνο συμφύσεις πραγμάτων χωρίς εμφανή σύνδεση. Μια εικόνα χωρίς κάποιο κέντρο βάρους διεκδικεί μια αλήθεια, αποτελώντας την έκφραση ενός κόσμου, όπου οι κεντρικές έννοιες και αξίες έχουν δώσει τη θέση τους σε διαχυμένα αισθήματα και ηθικές θέσεις, που δεν έχουν και δεν επιτρέπεται να έχουν γενική αλήθεια και πεδίο εφαρμογής.

Στο πλαίσιο αυτό η αρχαιοελληνική γραμματεία, το αναγεννησιακό corpus, το *Κεφάλαιο* του Marx, τα έργα του Andy Warhol και του Charles Bukowski, τα κείμενα του αναρχομοναρχισμού του Dali, η *Νανά* του Zola, η *Justin* του Μαρκήσιου de Sade, το *Mein Kampf* του Χίτλερ θεωρούνται ισοβαρή και ίσης αξίας. Τα νοήματα κρίνονται μόνο αισθητικά και οι πνευματικές και κοινωνικές τους επιπτώσεις άνευ σημασίας.

Συνοψίζοντας, θεωρούμε ότι οι πληγές που άφησαν πίσω τους οι ολοκληρωτικές θηριωδίες του 20^{ου} αιώνα, σκλήρυναν αντί να αφυπνίσουν το συλλογικό ασυνείδητο της ανθρωπότητας, θεωρώντας τα όποια ιδανικά ως αφελείς ουτοπίες και τις θεωρητικές θέσεις και καλλιτεχνικές εκφράσεις ως απόλυτα σχετικές, καθώς το αληθές, το αγαθό, το δίκαιο και το ωραίο νοηματοδοτούνται πλέον μόνο από το εκάστοτε υποκείμενο, χωρίς να διαθέτουν την παραμικρή αντικειμενικότητα, ούτε καν διυποκειμενικότητα. Θα έλεγε κανείς ότι οι Σοφιστές επικράτησαν τελικά έναντι του Πλατωνικού λόγου, αλλά αυτό θα ήταν μια επιφανειακή ανάγνωση των πραγμάτων. Ακόμη και οι Σοφιστές μάλλον θα έμεναν άναυδοι μπροστά στην εσκεμμένα παράλογη διαχείριση του λόγου και της μορφής από τους σημερινούς αποδομιστές της γλώσσας και της εικόνας.

Ποια είναι η δική μας θεώρηση των πραγμάτων και πρόταση μέσα στο πλαίσιο αυτό, που επιχειρεί να θολώσει κάθε πνευματικό ορίζοντα, κάτω από την προμετωπίδα της αποθέωσης του σχετικισμού;

Το αληθές υπάρχει ως η νομοτέλεια με την οποία λειτουργεί η φύση και έχει αποδοθεί αλληγορικά με τη μορφή μυθολογικών ή υλοζωικών κοσμογονιών, θεογονικών ιεραρχιών και μεταμορφώσεων, επιστημονικών αρχών και ανακαλύψεων.

Το ωραίο υπάρχει ως αρμονία των μερών ενός όλου ολοκληρωτικά άβιατου και συνεχώς προσεγγίσιμου. Ο άνθρωπος είχε και έχει πάντα την ανάγκη να το εκφράσει με την πένα του,

τα χρώματα και τη σμίλη του. Το αληθινό καλλιτεχνικό δημιούργημα, ποίημα, απεικόνιση ή γλυπτός όγκος, υπάρχει από πριν στο νου και τη ψυχή του καλλιτέχνη, καθώς αυτός συντονίζεται με το μεγαλειώδες Άγνωστο που τον 'καλεί', σαν τις 'Μούσες'. Η προσπάθειά του από κει και πέρα είναι μεγάλη και ιερή, ώστε να το αποδώσει όσο το δυνατόν πιο κοντά σε αυτό που 'είδε'.

Το αγαθό υπάρχει και είναι η ανάγκη της ένωσης των διαμερισμένων, η 'φιλότης' του Εμπεδοκλή, ο νοητός ήλιος του Πλάτωνα, ο πνευματικός έρωτας δάσκαλου και μαθητή, η αγάπη και η φιλία του Χριστού.

Το δίκαιο υπάρχει και είναι η Μοίρα και η Ανάγκη στην οποία υποτάσσεται όλη η φύση, θεοί και άνθρωποι.

Με βάση τις προηγούμενες θέσεις το αρχαιοελληνικό πνεύμα και το αναγεννησιακό ιδεώδες επιλέγονται ως δυο ιστορικοί σταθμοί, όπου η προσέγγιση του ανθρώπου στο αληθές, το ωραίο, το δίκαιο και το αγαθό ήταν πραγματικά θαυμαστή. Δεν υπονοούμε ούτε υιοθετούμε μια θέα ανιστόρητη, σύμφωνα με την οποία όλα τότε ήταν κοινωνικά δίκαια και άγνοια. Απεναντίας, δεν εθελουφλούμε μπροστά στα φαινόμενα της δουλείας του αρχαίου κόσμου, της υποβάθμισης της γυναίκας σε διάφορους κοινωνικούς τομείς, της κυριαρχίας σε κάποιες στιγμές συντηρητικών κύκλων (όπως αυτών που καταδίκασαν τον Σωκράτη και τον Αναξαγόρα) ή επικίνδυνων θεοκρατικών αντιλήψεων (όπως αυτών της Ιεράς Εξέτασης). Εννοούμε:

- το αναζωογονητικό πνεύμα της αναζήτησης της γνώσης, όπως εκδηλώθηκε με την εφεύρεση της φιλοσοφίας και της επιστήμης στην αρχαία Ελλάδα και την επιστημονική επανάσταση κατά την Αναγέννηση
- την αρμονία μορφής και περιεχομένου σε ένα αδιαίρετο όλο, όπως συνέβη με την πρώτη ολοκληρωμένη ποίηση του Ομήρου, τη γέννηση της τραγωδίας, τη λατρεία του σύμμετρου και του ωραίου, την αρχιτεκτονική των αρχαίων ναών, την εμφάνιση του κλασικού ιδεώδους στη γλυπτική αποτύπωση του γυμνού σώματος, την ανάδειξη της γυναικείας ομορφιάς στη Αναγεννησιακή ζωγραφική
- την ελευθεριάζουσα νοοτροπία περί τα ερωτικά που διαφαίνεται από την κυρίαρχη διονυσιακή συνιστώσα των ελληνικών λαϊκών εορτών, τη γεμάτη πάθη και ερωτικές συνευρέσεις ελληνική μυθολογία που αποτελεί το κύριο ερέθισμα των ζωγράφων της Αναγέννησης, την πανταχού λατρεία της Αφροδίτης, ως της ανυπόταχτης δύναμης του Έρωτα, τον ερωτικό πυρήνα της φιλοσοφικής σχέσης δάσκαλου και μαθητή, τους ύμνους για τη δύναμη του έρωτα, όπως διαφαίνεται από τα κείμενα και την ποίηση ποιητριών και ποιητών της Αναγέννησης
- το σεβασμό και το δέος για τη γυναικεία φύση, όπως φαίνεται από τον πρωτοστατούντα ρόλο της γυναίκας στα μυστήρια, την απανταχού λατρεία των διαφόρων της όψεων, ως παρθένας Αρτέμιδος, ως ουρανίας και πανδήμου Αφροδίτης, ως κυρίας του οίκου Ήρας, ως πάνσοφης Αθηνάς. Ο σημαντικός ρόλος της γυναίκας φαίνεται επίσης από το πρόσωπο της Ελένης, ως της απόλυτα δικαιολογημένης αφορμής του Τρωικού Πολέμου, από τον σεβασμό προς τις εταίρες ως ισότιμες συνομιλήτριες με τους μεγάλους πολιτικούς και φιλοσόφους, από το κεντρικό θέμα της ερωτικής ποίησης των τροβαδούρων, από τον ιπποτικό και αυλικό έρωτα που αποθεώνεται κατά την Αναγέννηση.

Εν κατακλείδι, αναφερόμενοι στο αρχαιοελληνικό πνεύμα και το αναγεννησιακό ιδεώδες δεν εννοούμε μια στείρα επιστροφή στο παρελθόν, μια απλή επαναφορά και επανάληψη λόγων και νοοτροπιών που εξαντλούνται στην ανάμνηση ενός χρυσού παρελθόντος. Αυτές οι δυο περίοδοι αποτελούν για εμάς το έναυσμα και την αφορμή για να επαναφέρουμε στο σήμερα, με τα προβλήματα και τις προκλήσεις που παρουσιάζει, τις τέσσερις αυτές βασικές ιδέες, το αληθές, το αγαθό, το δίκαιο και το ωραίο, χωρίς τις οποίες ο κόσμος μας στερείται νοήματος και ελπίδας. Απορρίπτουμε ριζικά τη μεταμοντέρνα αποδομιστική στάση όπου το περιεχόμενο αποτελεί μια λεπτομέρεια της φόρμας, ένα απλό στήριγμα της αισθητικής. Για μας οι βασικές αυτές ιδέες υπάρχουν στο διηνεκές ως οντολογικές πραγματικότητες και η αναζήτηση και η εφαρμογή τους είναι η αιώνια πρόκληση του ανθρώπου, η οδός της ισορροπίας και της ευτυχίας του.

ΟΜΑΔΑ RINASCIMENTO

site: <http://www.epistemeacademy.org/rinascimento/>

email: group.rinascimento@gmail.com

